

Síðsøga

Óli Jacobsen

Jóhanna á Skipanesi: KOM VIÐ FYRSTA JÓLATRÆNUM Í NORÐRAGØTU

*Heima hjá Johannu í Keypmannahavn var altíð opið hús hjá føroyingum.
Og so kom hon við fyrsta jólatrænum í Norðragøtu*

4. PARTUR

Bókin “Tær bygdu land” fekk við sínum kvinnusøgum eina framúr móttøku bæði frá kvinnum og monnum. Tað vísir seg, at tað hevur kenst sum ein saknur, at tað ikki er skrivað meira um lívið hjá “vanligum” kvinnum, hvørs partur sanniliga ikki lá eftir “at byggja land”.

Tað eru sjálvsagt nógvar aðrar slíkar lívssøgur, sum kundu verið tiknar upp. Ein teirra er Jóhanna Dinesen, ættað av Skipanesi, sum var búsitandi í Danmark meginpartin av lívinum. Nú kemur so seinasti partur av hesi frásøgn.

Heim hjá føroyingum

Arne, sonur hennara, greiddi frá, at nógvir føroyingar vitjaðu tey gjøgnum árin í styttri ella longri tíð. Ofta var tað í sambandi við innlegging á sjúkrahúsum.

Tað eru mong ættarfolk og onnur sum framvegis kunnu greiða frá tí blíðskapi, tey nutu heima hjá hjúnunum báðum.

Tann, sum búði longest hjá teimum var Otto hjá Maljari í Norðragøtu. Jóhanna var abbasystir hansara. Hann búði hjá teimum nærum eitt ár og varð fullkomiliga roknaður sum sonur í húsinum.

Hann flutti seinni til USA, har hann búði á Bostonleiðini, har hansara eftirkomarar enn búgva.

Tað eru fleiri áhugaverdar frásagnir í Føroyum um Johannu, og skal trívast í onkra av teimum.

Tá ið gøtubørn sluppu til jólatræ

Jacobina Heinesen (1911-2005), var dóttir Jóan David, sum var beiggji Johannu Dinesen. Tætt samband var millum Johannu og hennara ætt í Føroyum, og hetta var ikki minst galdandi fyri Jacobinu. Hennara børn høvdu verið so framskygd, at tey høvdu fingið hana at tosa upp á band nakað nógv av tí, sum hon mintist. Her greiðir hon eisini eitt sindur frá um Johannu, og taka vit tvær av hennara frásagnum.

Tann fyrra er frá Gittu hjá Liða Dáva í Norðragøtu. Hon var gift við Bernhard í Tjørnustovu. Gitta gloymdi ongantíð tað fyrsta jólatræið hon sá. Jóhanna var komin

Roykstova á Skipanesi. Hon hevur ikki sæð út av nógvum hjá Fredrikki, sum kom úr stórum donskum bóndagarði

upp at ferðast eini jól, og hon fekk gjørt eitt “kunstigt” jólatræ. Tann sum hjálpti henni við tí var bróðursonurin Amaliel, vanliga kallaður Maljar. Eitt slíkt hevði eingin sæð áður, í hvussu er ikki har í bygdini.

Jóhanna búði hesa tíðina í Mortanstovu hjá systir síni, Marin. Har var stór roykstova, sum rúmaði nógvum fólki. Jólatræið varð tí sett upp í roykstovuni. Jóhanna hevði eisini við sær pappírsørk við kramarhúsum at klippa út. Kurvar og annað var eisini at pynta træið við. Tá ið alt var klárt, sendi Jóhanna onkran í húsini at bjóða øllum til jólatræ í Mortanstovu, og her var fult hús beinanvegin. Hetta var jú sera spennandi, tí eingin visti, hvat eitt jólatræ var.

Gitta var ongantíð í lívinum so ovfarin, sum tá ið hon kom inn í roykstovuna og sá pyntaða jólatræið. Tað var ein velduga stór uppliving, sum leingi varð tosað um. Hetta hevur helst verið í 1911.

Jacobina greiddi eisini frá sínum minnum um jólagávur. Vanliga var jólagávan ein nýggjur kjóli. Toyið var vakurt, men oftast varð hann seymaður úr stóti, ið varð keyptur og litaður. So kjólarnir vóru vakrir, um teir ikki vóru, sum teir eru í dag. Jólaljós vórðu eisini keypt. Hesi vóru snarað og høvdu ymiskar litir. Tey fingi eitt av hvørjum liti og ljósini máttu setast í vind-

eygini um kvöldið at brenna. Hetta vóru so tær jólagávnar, tey fingi.

Drongurin kemur á vitjan

Ein orsök til, at Jóhanna kom upp til Føroyar í 1911, var, at mamman hevði skrivað til hennara, at systir hennara var blivin sjúk av tuberkulum, og hon hevði tað ikki so gott. Hon bleiv bara verri og verri og til endans doyði hon. Johannu tyktist so synd í mammuni, at hon kom upp at vitja. Hon vildi so fegin koma upp at ugga mammuna, sum hevði mist sína 17 ára gomlu dóttir.

Sum Arne Dinesen greiddi frá um mammuna, var Jóhanna júst tá blivin trúlovað, og hon var framvegis í iva um, um tað kundi vera í lagi, at hon, sum var komin av so fátækari ætt í Føroyum, skuldi giftast seg við einum so “finum” manni. Hon hugsaði so smátt um at siga við hann, at tað kundi ikki blíva til nakað millum tey bæði. Tað segði hon eisini við hann, áðrenn hon fór heim.

Ein sunnumorgun síggja tey á Skipanes danska verjuskipið koma inn á Skálafjørðin. Tað leggur stilt og so síggja tey, at ein bátur verður settur út og stevnir beint á Skipanes, har hann leggur at. Tá báturin nærkast, grunar Jóhanna, at tað er drongurin, sum er komin at vitja hana. Jóhanna var so ólukkulig, tí húsini tey búðu í tá, vóru meira at kalla vánalig. Tey vóru fátæk fólk í mun

til umstøðurnar og stóra bóndagarðin, sum Frederik kom frá.

Hann kemur upp á land og fær at vita, hvar gentan býr, og hann kemur innar. Tá er Jóhanna í hvussu er fegin um, at hon ikki hevði billað honum inn, at hon var av finum fólki. Men tað hevði hann ongan áhuga í. Hann var bert áhugaður í henni. Hann kemur so inn, og tey, sum inni vóru, blivu púra paff. Mamman skundaði sær tó at bjóða honum ein kaffimunn. Hann setti seg niður við køksborðið og drakk. Tá helt Jóhanna, at hetta var so vánaligt, at nú mundi hann fara at finna út av, at tað kundi ikki blíva tey bæði.

Frederik gav ikki upp

Men so gekk tíðin, og Jóhanna fór til Havnar at tæna hjá einari danskari familju. Her var ofta onkur drongur, sum bankaði upp á um kvöldarnar og vildi hava hana at koma ein túr. Her var ringiklokka, so tá ringt var upp á, var tað altíð frúan, sum fór út at vita hvør tað var. Var tað so ein havnadrongur, so svaraði hon bara aftur, at Jóhanna var ikki at hitta.

Men so eitt kvöld nú ringir upp á, og frúan reisir seg beinanvegin og fer út. Tá stendur ein flottur offiserur uttanfyri í fullari mundering. Her sást, at hetta var ein finur maður. Tá var tað Frederik. Hann hevði sett í seg, at hann vildi hava Johannu fyri ein hvønn prís. Og sum søgan sigur, endaði hetta eisini sum í ævintýrunum. Hetta gjørdist eisini eitt fyrimyndarligt hjúnalag, sum ættin í Føroyum eisini fekk nógva gleði av.

Her kann skoytast upp í frásøgnini hjá Jacobinu, at Jóhanna var ein ísraelsvinur um ein háls. Hetta ávirkaði eisini Jacobinu, sum var ein tann fyrsti limurin í ísraelska vinafelagnum í Føroyum. Hetta hevur aftur ávirkað hennara eftirkomarar í fleiri ættarlið, sum eru ídnir stuðlar hjá Ísrael.

Jóhanna Dinesen – ommusystir

Zacharias Zachariassen greiddi í 2006 so leiðis frá um ommusystirina:

Í barnaheimi mínum, Mortanstovu í Norðragøtu, varð nógv tosað um ommusystir, Jóhannu Dinesen. Hon var mostur pápa mín, Jákup. Marin, omma, búði hjá okkum í uppvøkstri mínum og livdi til eg var tilkomin.